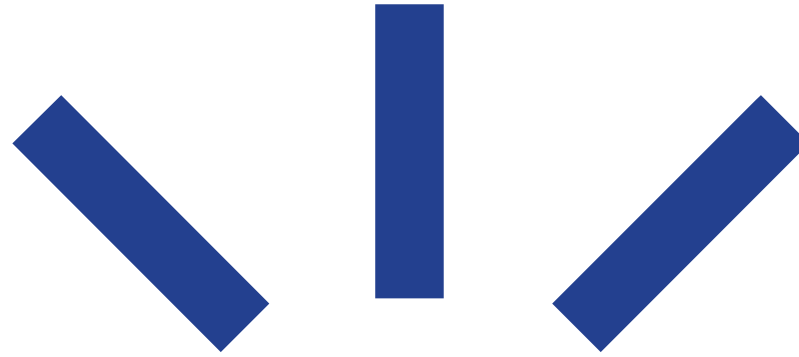

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

**EAKR-LeKaT
TP2**

Lennokkikuvaukset rikastushiekka-alueilla ja vedenjohtavuusmittaukset in situ

Anne Tuomela, Anssi Rauhala, Hanna Rasi-Koskinen ja
Hannu Panttila

Vedenjohtavuuden mittaus

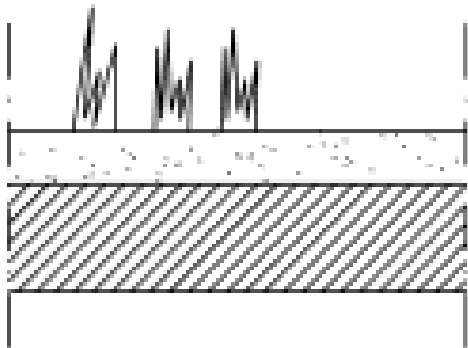
- Vedenjohtavuuden mittaaminen pienillä johtavuuksilla on haasteellista
- Tiivistysrakenteiden tekeminen suurilla allasalueilla on myös haasteellista
- Hankkeen aikana on kerätty tietoa in situ –menetelmistä ja niiden käytöstä
- Hiturassa testattiin Guelpf-infiltrometrin ja rengasinfiltrometrin toimivuutta pintarakenteen kerrosten vedenjohtavuusarvon k mittaamisessa

Hituran sulkeminen

- Suunnitelmien mukaan pintarakenne muodostuu joko niin, että tiivistyskerros 25 cm kuitusavea tai 20 cm moreenia + 10 cm kasvukerros

Ympäristöluvan mukainen rikastushiekka-aitaiden pintarakenne

Nurmetus, ei puustoa

Kasvukerros, 0,1 m

Tiivistyskerros, Moreeni $k < 10^{-8}$ m/s, 0,2 m

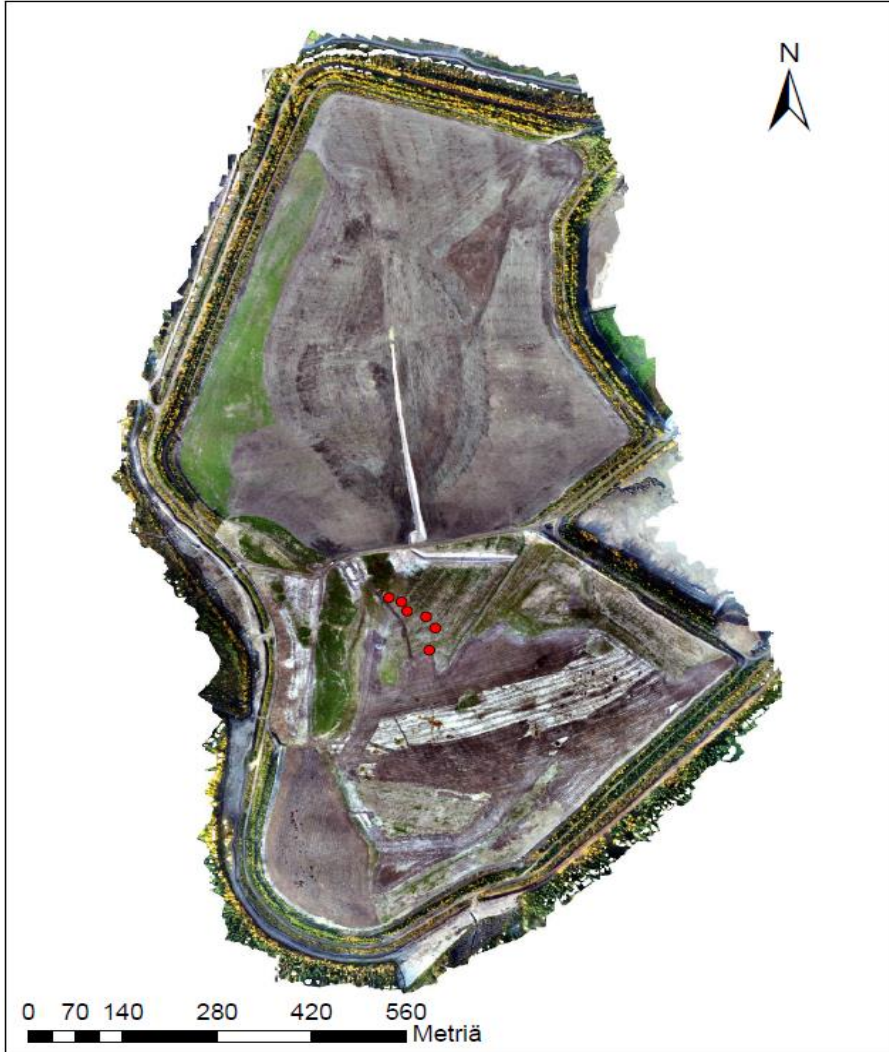
Tasattu ja tiivistetty rakennuspohja

Lähde: Ely

In situ –mittaukset 28-29.9.2020

Rengasinfiltrometri

- Yleisin tapa mitata in situ
- Toteutettiin 6 pisteestä rikastushiekka-
altaalta 2
- Renkaassa on 53 cm halkaisija
ulkorenkaasta ja 28 cm halkaisijan
sisärenkaasta.
- Renkaat lyödään kohdealueelle maan
pintaan maksimissaan 10 cm syvyyteen
- Täytetään vedellä noin 10 cm
pinnankorkeuteen
- Veden pinnan laskua ajan suhteen
mitataan ja vettä lisätään, kun
pinnankorkeus laskee noin 5 cm
korkeudelle

Guelph- infiltrometri

- Mitattiin seitsemästä pisteestä, noin 10...25 cm syvyydeltä
- Laite koostuu vedellä täytettävästä ilmatiiviistä säiliöstä, joka vapauttaa vettä vain huokoisen mittakärjen läpi.
- Kärjen sisässä olevaa sylinteriä nostamalla saadaan kairausreikään laskettua kärjen pohjan ja sylinterin korkeuden erotuksen korkuinen vesipatsas.
- Maan imiessä vettä, säiliö pitää kairausreiän vedenpintaa vakiona päästäten vain infiltraatioon kuluneen määrään vettä säiliöstä
- Säiliön vedenpinnan laskua mitataan ajan suhteen, josta saadaan laskettua infiltraationopeus.

Guelph-infiltrometri

16.3.2022 Lisää tarvittaessa alaturmisteteksti

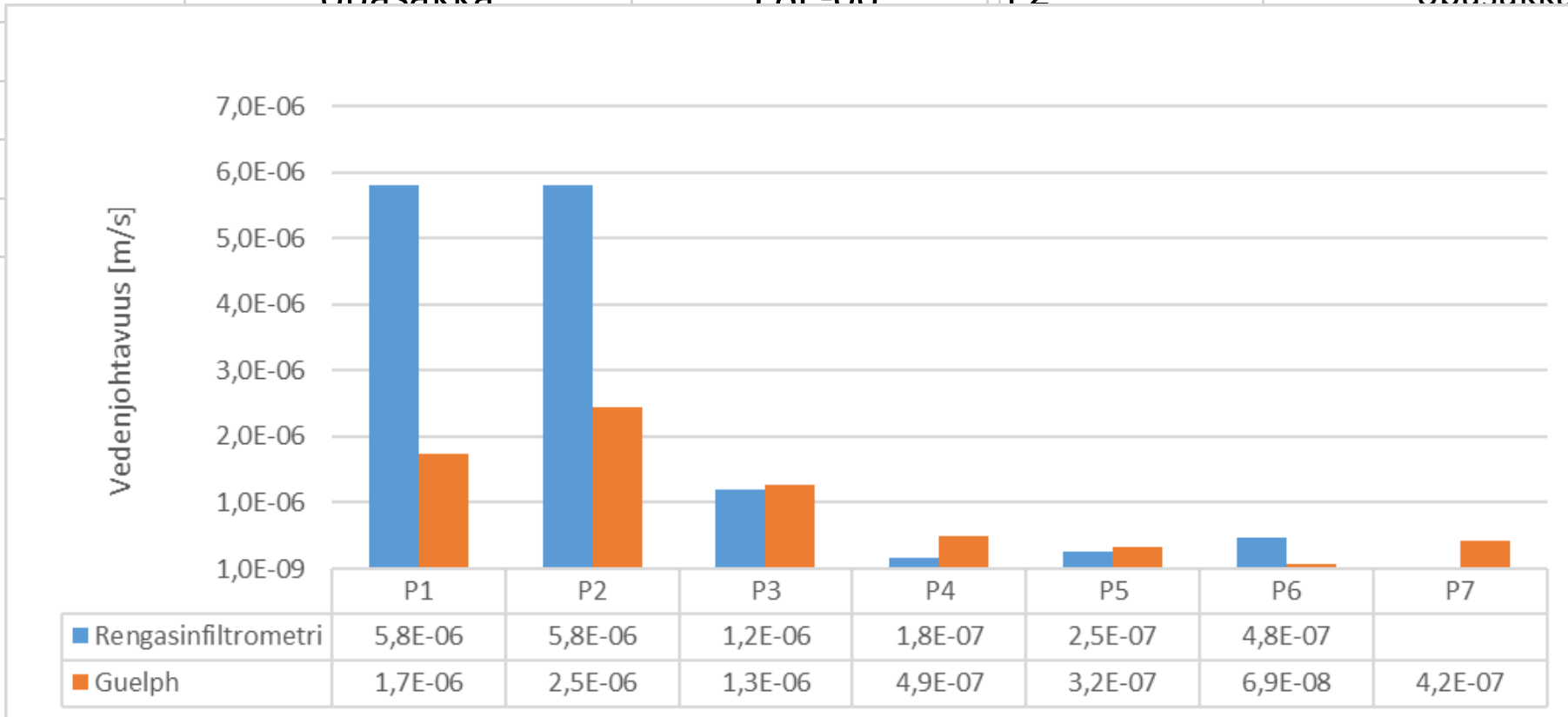

Tulokset

Tuloskoonti, Rengasinfiltrometri			Tuloskoonti, Guelph		
Piste	Havainto materiaalista	k_{ka} (m/s)	Piste	Havainto materiaalista	k_{ka} (m/s)
P1	moreeni	5,8E-06	P1	moreeni/opasakka	1,7E-06
P2	opasakka	5,8E-06	P2	opasakka	2,5E-06
P3					1,3E-06
P4					4,9E-07
P5					3,2E-07
P6					6,9E-08
					4,2E-07

Johtopäätöksiä

- Menetelmät soveltuivat kohtuullisesti mittaamaan kyseisen kaltaista pintarakennetta
- Menetelmät rikkoo rakennetta eli ei sovellu jos on keinotekoisia eristeitä
- Tiivistystyössä ja kerroksissa havaittiin vaihteluita
- Virhelähteitä tunnistettiin kuten laitteiden väärää käyttöä, sivuvirtauksien mahdollisuutta
- Rengasinfiltrometrillä saadaan pintaa mitattua, ei sovellu oikein syvemmälle
- Guelph mittaa pieneltä pinta-alalta. Mittaa sekä horisontaalisen että vertikaalista johtavuutta. Voidaan mennä syvemmälle maahan.
- Vaatii hyvää valmistautumista kenttätöihin ja vettä on oltava saatavilla
- Voi olla, että rikastushiekka-altaan tapauksessa rikastushiekka itsessään johtaa vettä heikommin

Vedenjohtavuuden mittaus, johtopäätökset

- Eri menetelmiä eri vaiheissa rakentamista
- Menetelmillä saadaan erilaisia tuloksia
- Monet seikat vaikuttavat saatuihin arvoihin, kuten
  1. Menetelmä
  2. Tiiveysaste
  3. Kyllästysaste
  4. Laskentatapa ja käytetyt kaavat
- **Olisi tärkeää ymmärtää, ettei pelkkä laboratoriossa mitattu k-arvo kerro kerroksen toiminnasta, eikä yleensä samanlaisiin k-arvoihin päästä kenttämittauksilla!**

Yhteenveto

- Kaivoksen jätealueen tai vastaavan elinkaaren aikana erilaisia tarpeita mitata
  - **Mittaukset oikeissa vaiheissa, oikeassa laajuudessa, ja merkitsevimpien laatuksien tunnistaminen käytettävän materiaalin osalta tärkeää**
1. Esim. suunnitteluvaiheessa riittää rakeisuus (rakeisuuden perusteella laskettavat yhtälöt k-arvolle) ja/tai tavaran toimittajan antaman tiedot
  2. Tarkentavat suunnitelmat, laboratoriomittaukset
  3. Pilot-testaus ja tarpeeksi ajoissa! Saattaa viedä vuosia saada luotettavaa tietoa
  4. Rakentamisen seuranta, laadunvalvonta
  5. Jälkiseuranta
- **Päätä jo hyvissä ajoin laadunvarmistusmenetelmät työmaalla ja testaa sen toimivuus pilot vs labratulokset, jotta nähdään päästäänkö samaan suuruusluokkaan käytettävillä menetelmillä**

A photograph showing the lower legs and feet of two people standing on a snowy surface. The person on the left is wearing blue jeans and brown lace-up boots. The person on the right is wearing black leggings and black boots. Three yellow arrows are overlaid on the image: one pointing down-right towards the brown boots, one pointing straight down towards the black boots, and one pointing down-left towards the black boots. The text 'TP 2 Painumien seuranta' is overlaid in white across the bottom half of the image.

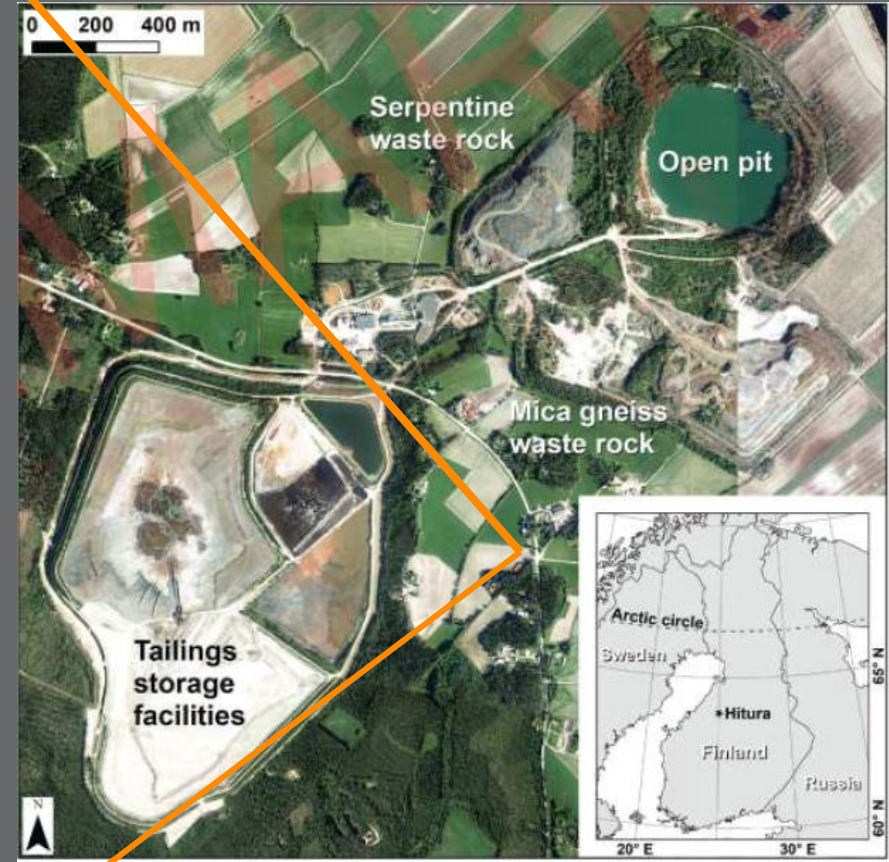
TP 2 Painumien seuranta

TP2 Hitura kesäkuu 2021

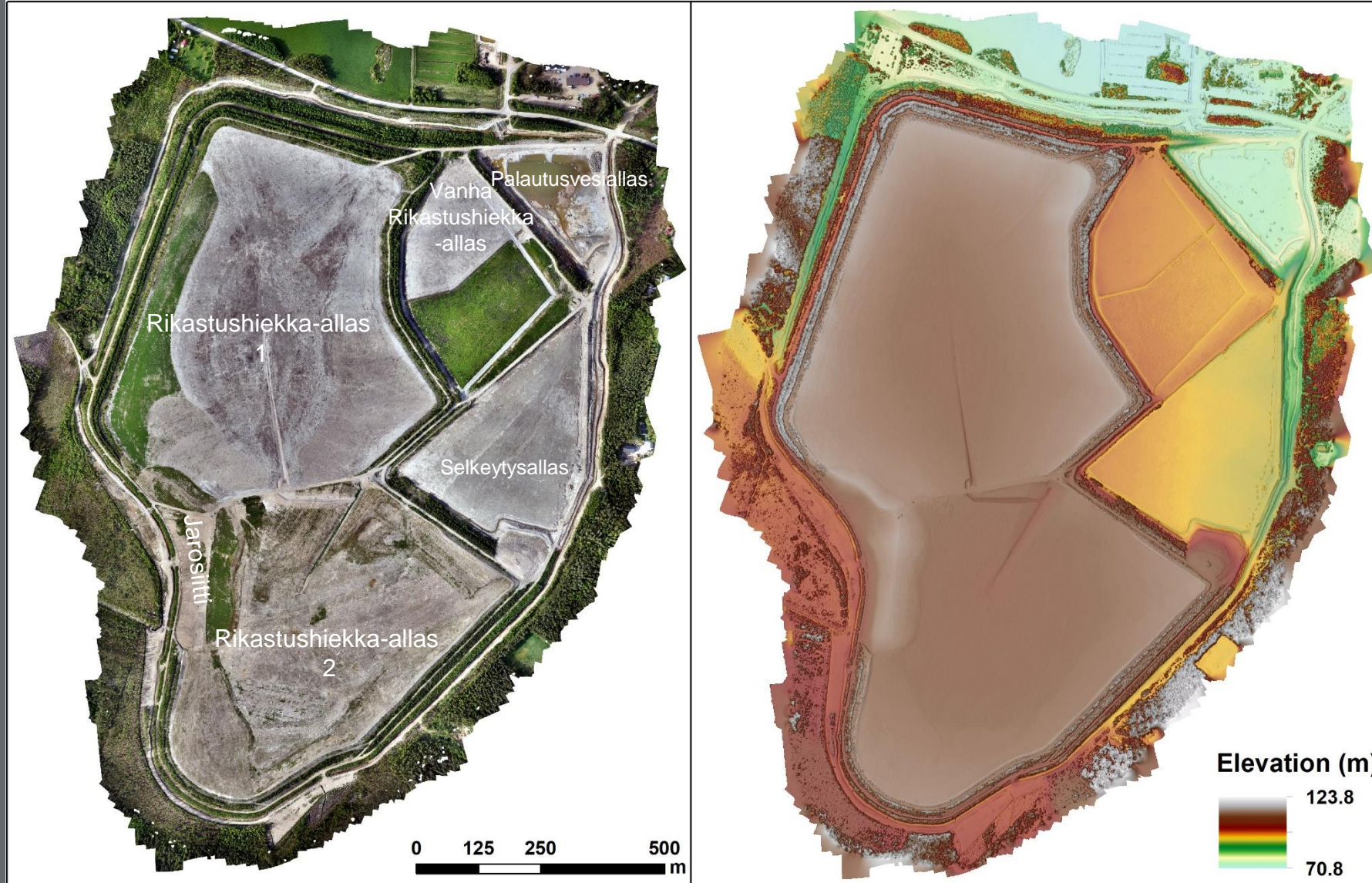
Rikastushiekka-altaat

Rikastushiekka-altaat

Rikastushiekka-allas 1

Rikastushiekka-allas 1, sulkemistyöt 7/2019-09/2020

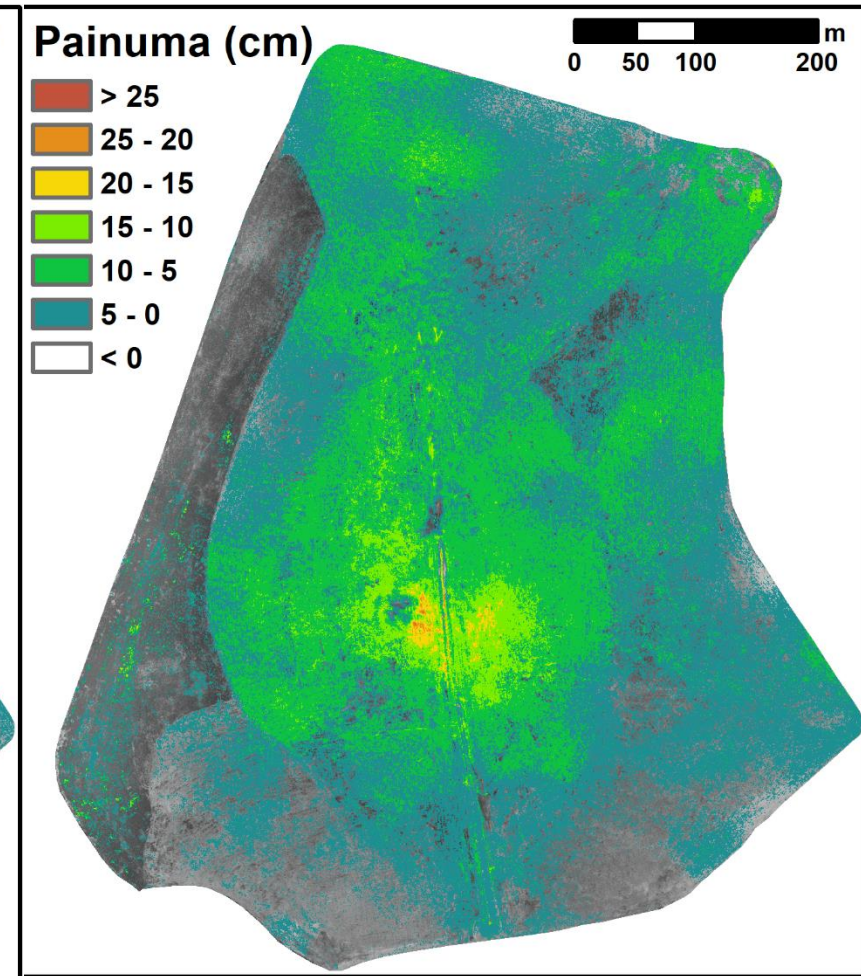
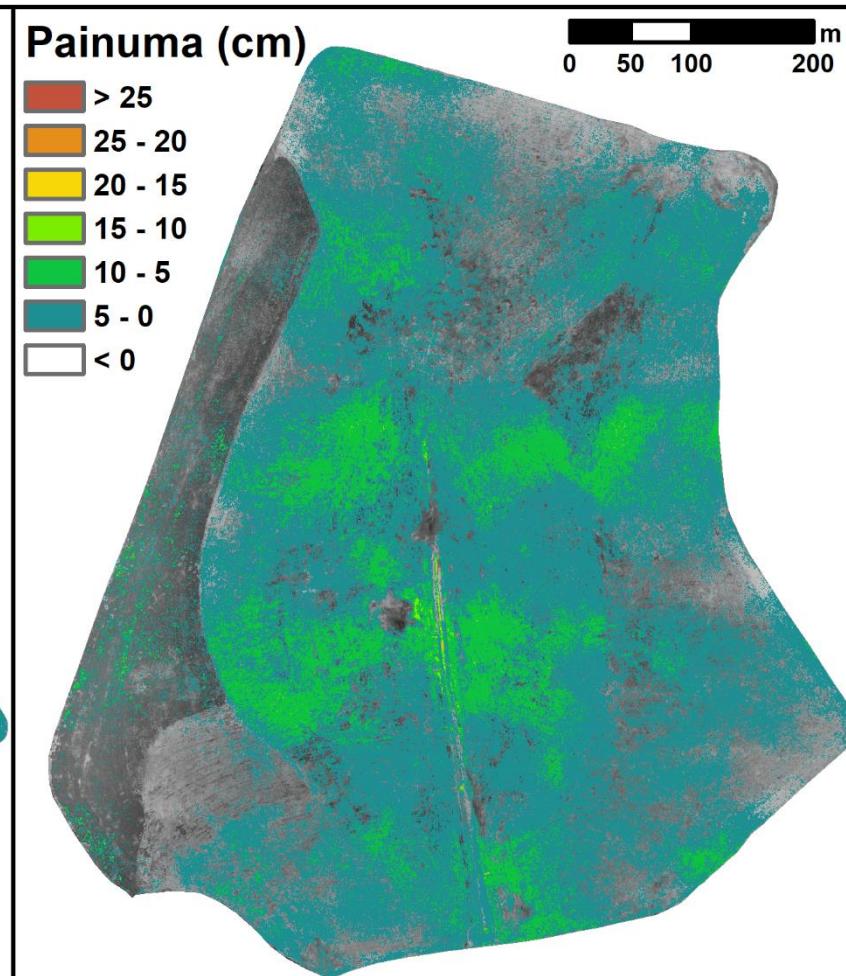
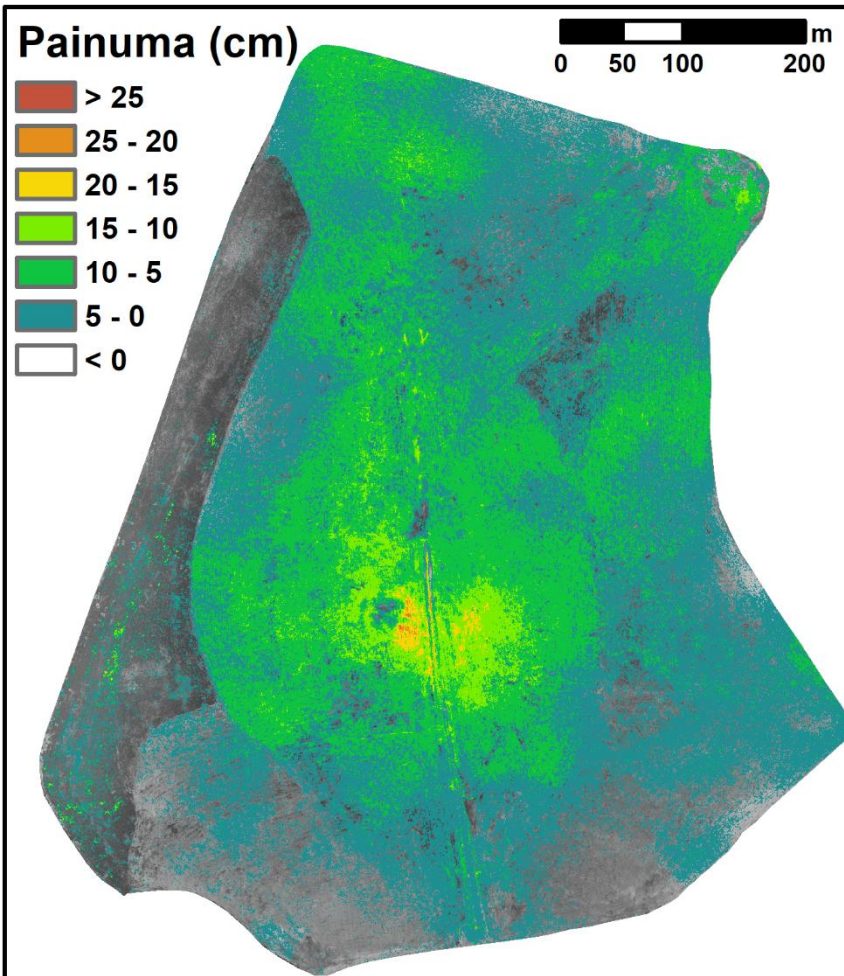

Rikastushiekka-allas 1

28.09.2020–03.06.2021

03.06.2021–28.10.2021

28.09.2020–28.10.2021

Hitura RiHk-altaat

Vaurioita allas 2:n peittorakenteessa talven 2018-2019 jäljiltä.

Urakoitsija tehnyt korjaustoimia kesäsyksystä 2019

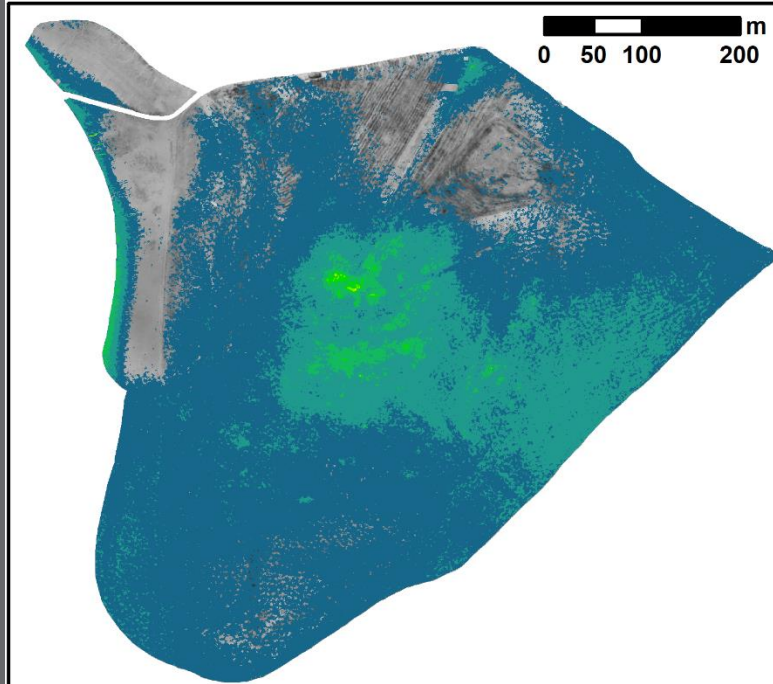

Rikastushiekka-allas 2

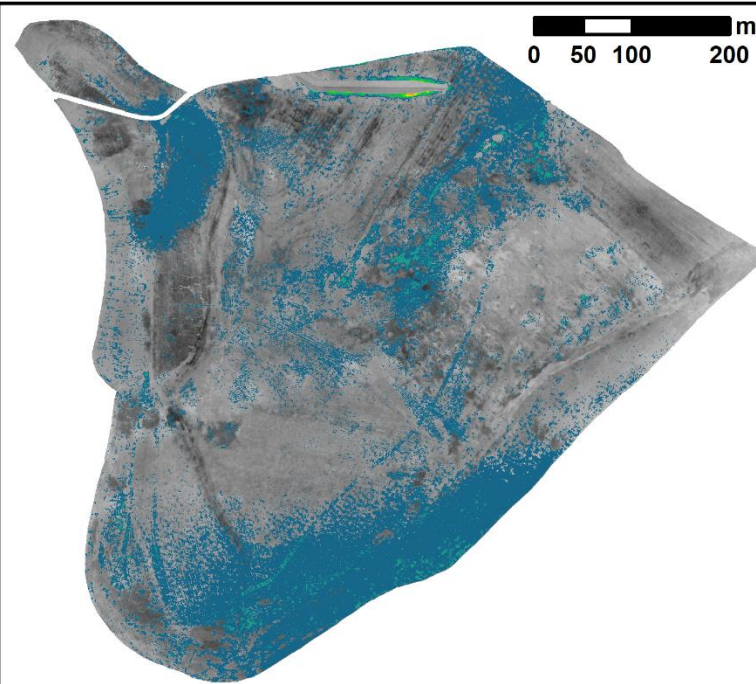
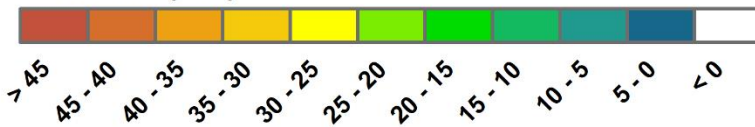
19.11.2018–16.5.2019

16.05.2019–03.06.2020

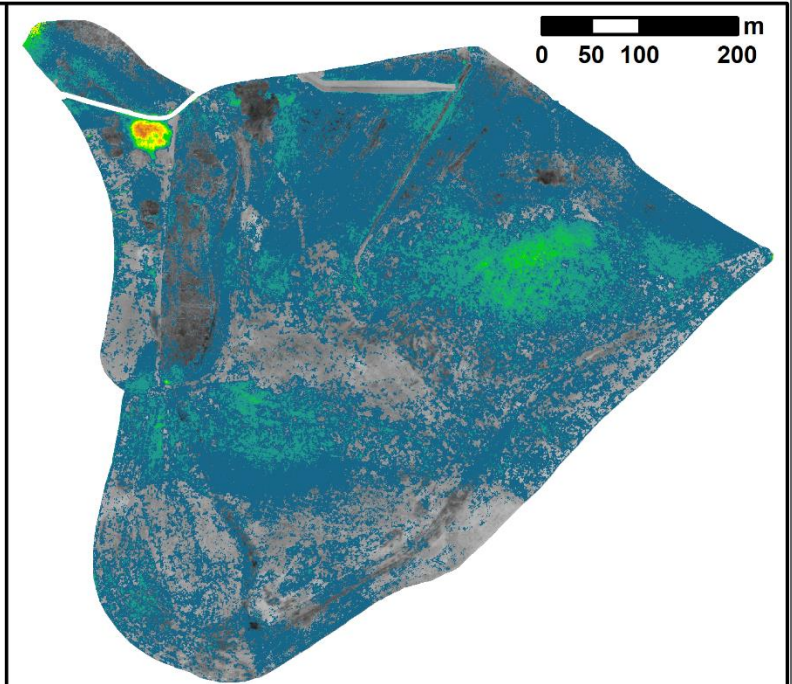
03.06.2020–03.06.2021

Painuma (cm)

Painuma (cm)

Painuma (cm)

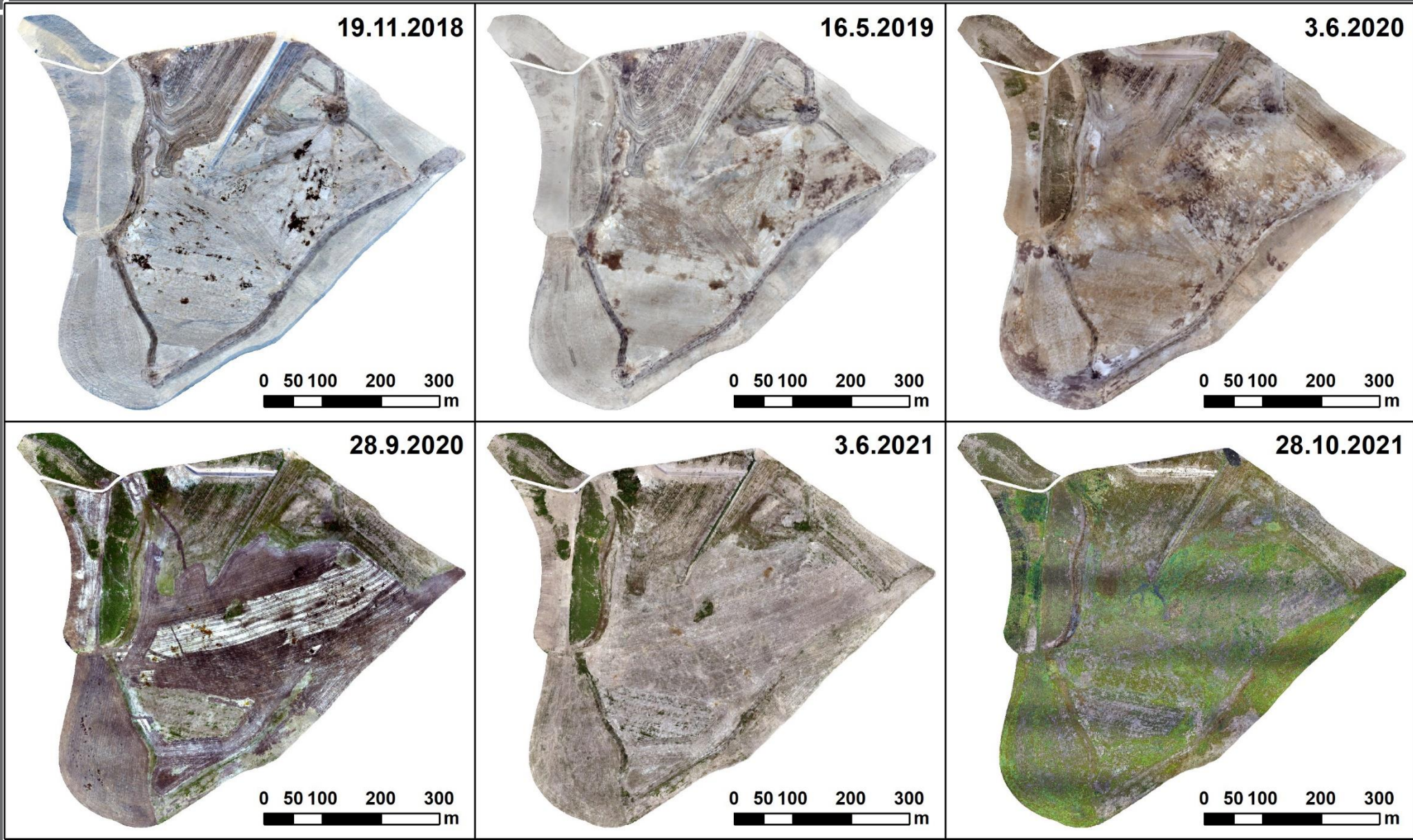

Rikastushiekka-allas 2, 10/2017-9/2018, kasvukerroksen lisäämistä, kivien poistoa ja täydennyskylvöjä tehty myöhemminkin osalla alueesta

Rikastushiekka-allas 2

Johtopäätöksiä

- Soveltuu hyvin vaurioiden havaitsemiseen ja korjaustoimenpiteiden kohdentamiseen
- Painumat saadaan noin 5 cm tarkkuudella, mutta kasvava heinikkö / puusto vaikeuttaa seuranta
- Vaatii hyvät lento-olosuhteet ja esim. korkeat kaivosjätealueet ovat monesti tuulisia ja siellä voi olla signaaleita häiritseviä rakenteita
- Ajankohdan valinnalla voi vaikuttaa eli menemällä aikaisin keväällä tai myöhään syksyllä. Silloin on kuitenkin huomioitava, että painumia seurattaessa roudan pitäisi olla jo sulanut
- Korjaustoimet aiheuttavat ongelmia eli ”tasoittavat painumia”

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Oulun Rakennustekniikan säätiö

